

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● № 21 (3609) ●

● ПЯТНІЦА, 15 ЛІСТАПАДА, 2019

ВЫДАННЕ “ГОЛАС РАДЗІМЫ” ЧЫТАЙЦЕ НА ПАРТАЛЕ ZVIAZDA.BY

Прэм’ера рубрыкі “Крыніцы натхнення: Мір і ваколіцы”
Стар. 5

Баявы шлях ад Арменіі да Беларусі
Стар. 6

Найвышэйшай пробы галасы
Стар. 8

РЫТМЫ ЖЫЦЦЯ

Выбіраем будучыню

У Беларусі праходзіць датэрміновае галасаванне на Парламенцкіх выбарах. Самі ж выбары ў Палату прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу пройдуць 17 лістапада.

Гэта будзе ўжо сёмае скліканне народных выбарнікаў у незалежнай Беларусі. Для тых выбаршчыкаў, хто мае іншыя планы на 17 лістапада, з 12-га па 16-га ўключна можна галасаваць датэрмінова. Такая практыка, дарэчы, у Беларусі выкарыстоўваецца не ўпершыню, і шэраг выбаркамаў іншых дзяржаў ідуць падобным шляхам. Выбарчыя інтэрнэт-тэхналогіі ў Беларусі пакуль не выкарыстоўваюцца, хоць ІТ-краіна будзе паўным ходам. А каб прагаласаваць датэрмінова, то — прыходзь і галасуй: нічым і пацвярджаць не трэба, што 17-га ты не зможаш належным чынам выявіць сваю грамадзянскую волю.

Звернемся да лічбаў Парламенцкіх выбараў у Беларусі—2019. Імі шчодро дзеліцца з выбаршчыкамі Цэнтральная камісія па выбарах і правядзенні рэспубліканскіх рэферэндумаў. Дарэчы, больш за 20 гадоў — з 6 снежня 1996-га — узначальвае камісію ўрадзэнка Слуцка Лідзія Міхайлаўна Ярмошына. Паводле дадзеных ЦВК, у Беларусі ды за яе межамі цяпер налічваецца амаль 6,9 мільёна выбаршчыкаў, ёсць выбарчыя ўчасткі за мяжой. Спачатку, як заўсёды, ішло вылучэнне кандыдатаў, потым — іх рэгістра-

Вялізны плакат у цэнтры Мінска заклікае на выбары

цыя. 18 кастрычніка старшыня Цэнтрвыбаркама паведаміла: выбарчымі камісіямі зарэгістравана амаль 558 кандыдатаў у дэпутаты ніжняй палаты беларускага Парламента. У сярэднім у нас сёлета па 5 прэтэндэнтаў на дэпутацкае крэсла — бо выбіраем 110 дэпутатаў. Каб выбары прайшлі, у краіне ўтвораны 5831 выбарчы ўчастак. І што адметна: няма ніводнай “безальтэрнатыўнай” выбарчай акругі!

Прыгожыя буклеты на 4 старонкі, з каляровымі фотаздым-

камі кандыдатаў дасталі з паштовых скрынак тыдні два таму і жыхары аднаго з пад’ездаў у мінскім мікрараёне Зялёны Луг. Пяць кандыдатаў, вынікае з інфармацыйнага буклета, змагаюцца за месца пад парламенцкім сонцам па Каліноўскай выбарчай акрузе № 108. У асноўным кандыдаты самага сацыяльна актыўнага ўзросту: 1977, 1980, 1995, 1998, 1988 гадоў нараджэння, адзін толькі — пенсіянер, сябар Камуністычнай партыі Беларусі. Усе — мужчыны, адзін з іх бес-

партыйны. Чым на хлеб зарабляюць? Лідар адной з партый, дырэктар прадпрыемства, тэхнік па рамоце ды эксплуатацыі абсталявання, інжынер-праграміст, начальнік службы менеджменту якасці аднаго з мінскіх прадпрыемстваў. Гадавыя даходы — не надта каб высокія, з маім уласным супастаўляльныя, двое нават уласнай маёмасці не маюць. Карацей, людзі з народа.

Крыху больш інфармацыі пра кандыдатаў — у падобным жа буклеце, які я пабачыў у сябра: ён будзе галасаваць па Коласаўскай выбарчай акрузе № 106. Таксама прэтэндэнтаў пяцёра, і ўсе мужчыны. Родам з Калінавіч, Магілёва, Асіповічаў, Жодзіна, Баранавіч і Мінска, усе — з вышэйшай адукацыяй, і адзін толькі беспартыйны.

Хадзіць ці не хадзіць галасаваць на выбары — вырашае, вядома ж, кожны сам. Аднак прытым варта мець на ўвазе, што ў соцьюме нічога не адбываецца само па сабе. Рашэнні пра выбар шляхоў, якімі далей развівацца беларускаму грамадству, у немалой ступені залежаць ад таго, хто будзе працаваць у новым Парламенце. Таму, выбіраючы “сваіх” кандыдатаў — мы выбіраем сваю будучыню.

Іван Ждановіч

ВЕСТКІ

Расійская сям’я з беларускімі традыцыямі

Радасная вестка прыйшла з Цюмені: сям’я Падкарытавых увайшла ў лік пераможцаў расійскага конкурсу “Сям’я года—2019” у намінацыі “Штагдзетная сям’я”

Урачыстае ўшанаванне пераможцаў праходзіла 30 кастрычніка ў Вялікай зале Дзяржаўнага Крамлёўскага Палаца. Конкурс “Сям’я года” — гэта маштабны праект, ён прайшоў у Расіі ў чацвёрты раз і паспеў заваяваць статус галоўнага сямейнага конкурсу краіны. Сёлета ў рэгіянальных яго этапах паўдзельнічала 3343 сям’і! А што вялікая сям’я Падкарытавых выйшла ў спаборніцтвах у лік пераможцаў — нам паведаміла Людміла Бакланова з Цюмені, наш няштатны карэспандэнт. І ўжо даслала днямі вялікі артыкул пра сям’ю, які рыхтуецца да друку.

Маркуем, чытачы “ГР” добра ведаюць, чаму ў нас ёсць інтарэс да сям’і Падкарытавых: у ёй сужэнцы Станіслаў і Надзея выхоўваюць пяцёрку дзяцей. А Надзея родам з Беларусі, яе бацькі Марыя ды Мікалай Піскуны — з Бабруйска. Мы пра тое пісалі: “Радавод з песнямі” (ГР, 29.03.2019). Марыя Пісун цяпер — кіраўніца Цюменскай абласной грамадскай арганізацыі “Нацыянальна-культурнае таварыства “Аўтаномія Беларусь”.

Іван Іванаў

ХТО ЁСЦЬ ХТО Ў ДЫЯСПАРЫ

Чацвёрта настаўніц у Рыме

Урадзэнка Оршы Ніна Пашчанка ўзначальвае ў італьянскай сталіцы Культурна-адукацыйны цэнтр “Францыск Скарына”. З яе пісьмаў у рэдакцыю мы больш даведаліся, хто ж дапамагае ёй у працы.

На пачатку лета у нашай газеце выйшаў тэкст “Хоць і ў Неапалі ды ў Рыме — але ж думкамі на Радзіме!” (ГР, 13.06.2019). Мы пісалі, што і ў беларускіх суполках Італіі актыўна рыхтаваліся да II Еўрапейскіх гульняў. Тады Ніна

Пашчанка, прэзідэнт Культурна-адукацыйнага цэнтра “Францыск Скарына”, добрым словам згадала свайго віцэ-прэзідэнта Таццяну Тэльковіч. Гэта ж яна размяшчала інфармацыю ў Вацап-групе “Девочки из Беларуси в Италии” пра будучую ўрачыстую цырымонію запальвання агню гульняў у музейным комплексе Ага Расіс Museum. Вось і ўзнікла ў італьянскіх беларусаў прапанова: падтрымаць суайчыннікаў на ўрачыстасці. Бацькі, дзеці сабралі актыўную, шматколерную групу падтрымкі. Дзякуючы групе “Девочки из Беларуси в Италии”, удакладніла Ніна Пашчанка, і зносяцца многія суайчынніцы ў Рыме. А ў хуткім часе выходзіў тэкст пра таленавітых выхаванцаў згаданага цэнтра (“Перамагаюць прыгожым словам” — ГР, 29.07.2019), і тады маюць Матэа дэ Грандзіса названая была Вольга Сярге-

еўна, у дзявоцтве Тэльковіч. І ўзнікла ў нас пытанне: як так? У адным тэксце Тэльковіч — Таццяна, у другім — Вольга... Ніна Пашчанка патлумачыла: памылкі няма, бо яны — родныя сёстры. Абедзве працуюць у КАЦ “Францыск Скарына”.

На пачатку верасня ў школе цэнтра прагучаў першы звянок, і Ніна Пашчанка даслала нам святочныя фотаздымкі. На адным з іх — дарадца Амбасады Беларусі ў Рыме Уладзімір Васількоў, Вольга дэ Грандзіс (у дзявоцтве Тэльковіч), Ніна Пашчанка, Таццяна Тэльковіч ды Вікторыя Даўгулевіч. Ганаровымі гасцямі на імпрэзе былі згаданы Уладзімір Васількоў, дарадца Пасольства Расіі ў Італіі Канстанцін Бяляеў ды айцец Сяргій, настояльнік Мікольскага храма. Спадарыня Ніна пісала, што Рэспубліканскі цэнтр нацыянальных культур (ім

Настаўніцы з дыпламатам Уладзімірам Васільковым

кіруе Вольга Антоненка) падарыў КАЦ “Францыск Скарына” кнігі, беларускія сувеніры: там ствараецца беларускі куток. Мінадукацыі “абяцала даць трохі кніг”. Асабліва падзяку Ніна Пашчанка выказвае Міхаілу Рыбакову (які ўзначальвае Музей гісторыі беларускай літаратуры) за дапамогу, падтрымку цэнтра. → Стар. 4

ISSN 0439-3619

9 770439 361003

1 9 0 2 1

ЭСТАФЕТА ТВОРЧАСЦІ

У Пярэсецы прыгожыя імгненні

Жыццё, напружаная творчая дзейнасць знакамітага фотамайстра Яна Булгака натхняюць на стваральную працу і сучасных ягоных землякоў

Рэжысёрская знаходка Міколы Котава кранула ўдзельнікаў урачыстасці

“Тут, у маёнтку Пярэсека, у 1905 годзе распачаў мастацкую дзейнасць фатограф Ян Булгак”. Ёсць цяпер на беларускай зямлі знак-помнік з такім надпісам. Барэльф майстра з фотакамерай вырабіў, прыгожа закампаваў на фактурным скіле валуна скульптар Валеры Калясінікі. Што памяць фотамайстра ўшанавалі пад Мінскам, у Міханавіцкім сельсавеце, газета трохі расказвала (“І быў стоп-кадр...” — ГР, 28.10.2019).

Францішак Жылка і Святлана Давальцова высаджваюць маладое дрэўца

Але ж аповед пра падзею будзе няпоўным без фотаздымкаў — і яшчэ дадаем падрабязнасці наўздагон.

Старэйшы наш калега Уладзімір Субат, фотаздымкамі якога ўпрыгожваем гэтую нататку, падаў фотарэпартаж у “Сельскай газете”. І Ала Страшынская са “Звязды” адгукнулася на падзею. Былі й тэлесяжэты. Добры розгалас! Бо добрую справу зрабілі нашчадкі ў Пярэсецы. На такую грамадска-карысную творчасць падштурхнуў іх сам Ян Булгак. Год таму ў вёсцы Цэнтральную вуліцу перайменавалі ў вуліцу Яна Булгака — па ініцыятыве бізнесмена, краязнаўца Францішка Жылкі. Ягоны дом стаіць побач з былой сядзібай фотамайстра. Некаторыя падрабязнасці з лёсу спадара Францішка, гісторыі ягонага роду мы згадалі ў публікацыях “Францішак Жылка: Слоў на вецер не кідаю” (часопіс “Беларусь. Belarus”, №12—2019, <http://zviazda.by/be/archive/edition/47916>) і “Францішак Жылка: Усе шыльды і аб’явы робім па-беларуску” (“Звязда”,

31.12.2018). “Наш дом — у вёсцы Пярэсека, на сядзібe Яна Булгака. Агароджа маёй сядзібы ад яго дома метраў за 10. Гэта быў першы мастак-фатограф Беларусі, Літвы, Польшчы. Я нават пра спадара Яна правёў невялічкае даследаванне — працаваў у архівах, і выдаў кніжку невялічкую,” — расказаў нам гаспадар.

Вельмі важна, што падтрымалі ягоныя “мемарыяльныя” ідэі дэпутаты мясцовага сельсавета на чале з Святланай Давальцовай. Яна ж прайшла ўсе інстанцыі, рабіла неабходныя ўзгадненні — каб узвесці помнік. Таксама й мясцовыя жыхары паўдзельнічалі ў суботніках, калі наводзіўся парадак на тэрыторыі былой шляхецкай сядзібы. А сам Францішак Жылка паціху аднаўляў-высаджваў прысады: яны зноў вядуць ад сядзібы на Мінскую шашу. Калісьці, кажуць, па прыгожай алеі са старых дрэваў на ўскрайку вёскі любіў гуляць малады гаспадар сядзібы Ян Булгак. А калі ягонай жонцы Хрысціне ў 1905-м

Знак-помнік у Пярэсецы

падарылі фотаапарат, ён увечы ў алею на першых сваіх здымках. Цяпер вось зберагаецца і памяць пра гаспадара-творца, які ўмеў сам цаніць прыгожыя імгненні жыцця.

Іван і Валянціна Ждановічы. Здымкі Уладзіміра Субата.

ПАМЯТАЕМ!

Героям пакланіцца да зямлі

У Беларусі прадаўжаецца маштабны міжнародны патрыятычны праект “На славу агульнай Перамогі”

З розных месцаў Бацькаўшчыны прыходзяць весткі пра тое, як урачыста, з правядзеннем масавых імпрэзаў, з удзелам школьнікаў, моладзі, ветэранаў разгортваецца патрыятычны праект. Ён прысвечаны 75-годдзю Перамогі. Цяпер, пакуль не насталі халады, ідзе збор зямлі ў капсулы з месцаў воінскай славы, магіл герояў, месцаў пахаванняў бязвінных ахвяраў Вялікай Айчыннай вайны. Рыхтуюцца й гістарычныя даведкі пра тыя месцы.

Палатныя мяшчочкі з зямлём

Для чаго тое робіцца?

Як вядома, у беларусаў спрадвечу шануюць месцы гістарычнай памяці, магілы продкаў. Зямля з месцаў воінскай славы, гібелі мірных людзей, увогуле зямля з Радзімы — гэта, паводле нашых вераванняў, святыня. У канцэпцыі акцыі памяці чытаем: “Пакуль час не сцёр падзеі й даты, гэтую зямлю збіраюць у адной прасторы крыпты Храма-помніка ў гонар Усіх Святых і ў памяць пра ахвяры, якія вырагаванню Айчыны нашай паслужылі, у Мінску — для вечнай малітоўнай памяці. Такім чынам будуць уз’яднаныя ў народнай памяці ўсе, хто змагаўся плячом да пляча, здабываючы агульную для ўсіх Перамогу ў розных пунктах баявых дзеянняў Вялікай Айчыннай вайны”.

І з роднай мне Ляхавіччыны на пачатку верасня паведзілі: у аграгарадках Падлессе, Жарабковічы ды іншых прайшлі памятныя мітынгі. Потым у раённай газеце “Ляхавіцкі веснік” прачытаў, што сімва-

Удзельнікі акцыі ў адным з храмаў Віцебска

лічныя жменькі зямлі з 39 воінскіх пахаванняў з тэрыторыі сельсаветаў, райцэнтра збіраюцца ў спецыяльныя мяшчочкі, перадаюцца ў райваенкамат. Як і звесткі пра месцы пахаванняў ды ўнёсак мясцовых жыхароў у Перамогу. Мне ж помніцца, як піянерамі, потым і камсамольцамі разам з аднакласнікамі мы стаялі ў ганаровай вахце напярэдадні Дня Перамогі пры помніку на могілках у Жарабковічах. Там на гранітнай пліце выбіты словы “Вечная слава Патрыётам” і прозвішчы чатырнаццаці расстраляных мясцовых жыхароў.

Колькі такіх памятных месцаў па Беларусі! Кожны, пэўна, згадае нешта падобнае. Мы памятаем!

Рыгор Гарэшка

СА СТУЖКІ НАВІН

Візіт Прэзідэнта Беларусі ў Аўстрыю

Гэта першы пасля доўгага перапынку афіцыйны візіт Аляксандра Лукашэнкі ў краіну з Еўрапейскага Саюза. Былі раней, як вядома, у беларускага лідара запрашэнні наведваць Польшчу, Літву, Бельгію пасля таго, як у 2015-м пачалася пацяпленне ў зносінах Беларусі з Еўрасаюзам. Ці, вобразна кажучы, у палітычным клімаце ўсё вярнулася ў тэмпературную норму. Аднак, лічаць аглядальнікі, Аўстрыйская Рэспубліка выбрана была для візіту не выпадкова: бо супраць Мінска з Венаю мае ўжо трывалыя традыцыі.

Аляксандр Лукашэнка з Прэзідэнтам Аўстрыі Аляксандрам Ван дэр Беленам

Аляксандр Лукашэнка правёў перамовы з вышэйшым кіраўніцтвам Аўстрыі, адказаў на пытанні журналістаў. Ён выступаў і ў часе беларуска-аўстрыйскага бізнес-форуму — расказаў прадстаўнікам аўстрыйскага бізнесу пра галоўныя прынцыпы ў супраць з Беларуссю.

Такім чынам, зроблены яшчэ адзін важны крок, каб замацаваць тэндэнцыю стратэгічнага партнёрства Беларусі з Аўстрыяй. А такое рашэнне агучвалася як аўстрыйскімі кіруючымі коламі, так і беларускімі кіраўніцтвам. Не сакрэт: аўстрыйскі капітал працуе ўжо ў беларускай інфармацыйна-камунікацыйнай сферы, у фінансава-банкаўскім сектары. Цяпер падпісаны дэкларацыі аб умацаванні такой супраць, развіцці шырокапапаласнай сеткі 5G. Аглядальнік Аляксандр Шпакоўскі лічыць: “Укараняць і развіваць тэхналогіі 5G у Беларусі будуць менавіта аўстрыйцы, і гэта рашэнне стратэгічнага ўзроўню”. Да таго ж Беларускі металургічны завод (які, дарэчы, ствараўся ў свой час з дапамогай аўстрыйцаў) падпісаў у Аўстрыі саліднае пагадненне: аб пастаўках сваёй прадукцыі на 100 мільёнаў еўра.

Важная акалічнасць: у Канстытуцыі Беларусі замацавана “імкненне да нейтралітэту”, і цяпер гэта ёсць аснова знешнепалітычнага курсу маладой дзяржавы. А ў Канстытуцыі Аўстрыйскай Рэспублікі з 1955 года замацаваны “вечны нейтралітэт”.

Аўгустоўскі канал павядзе ў ЮНЭСКО

Адроджаны Аўгустоўскі канал, што праходзіць па маляўнічых тэрыторыях Беларусі й Польшчы, прыцягвае тысячы турыстаў з розных краін. Гэта каштоўная спадчына, прычым сусветнага значэння. І ўжо вядзецца падрыхтоўчая праца, каб уключыць Аўгустоўскі канал і прылеглыя да яго славутасці ў Спіс сусветнай гістарычна-культурнай спадчыны ЮНЭСКО.

У кастрычніку ў Гродне дэлегацыя польскага горада Аўгустова сустрэлася з намеснікам старшыні аблвыканкама Віктарам Лісковічам. Абмяркоўвалі, як пройдзе міжнародная канферэнцыя па гэтым пытанні. Тое й адбылося потым 5 і 6 лістапада: першы дзень канферэнцыі працавала ў Польшчы, другі — у Беларусі.

Падрыхтаваў Іван Ждановіч

ГОСЦІ ДАРАГІЯ

Добра дома павучыцца

У чарговы раз кіраўнікі замежных беларускіх амаатарскіх калектываў замежжа мелі магчымасць прайсці творчую стажыроўку ў Беларусі

Рэспубліканскі цэнтр нацыянальных культур ладзіць такія стажыроўкі на базе арганізацый культуры, устаноў адукацыі ў сферы культуры, прафесійных калектываў мастацкай самадзейнасці краіны ў адпаведнасці з Дзяржпраграмай “Культура Беларусі”. Курсы, як іх яшчэ называюць, займелі немалую папулярнасць сярод беларусаў замежжа, і загадзя на іх падаюцца заяўкі. У кастрычніку РЦНК праводзіў другую ўжо сёлета стажыроўку, першая ж была ў красавіку. (Пра тое мы пісалі: “З родных крыніц” — ГР, 26.04.2019. — Рэд.).

Амаль тыднёвай была праграма творчай стажыроўкі. У першы ж дзень практычныя заняткі прайшлі па цымбалах — у Нацыянальным акадэмічным Вялікім тэатры оперы й балета Беларусі. Там жа для гасцей—“курсантаў” спяваў Нацыянальны акадэмічны хор Беларусі імя Генадзя Цітовіча (вядомы калектываў арандуе памішканні ў тэатры). Сам знакаміты маэстра Міхаіл Дрынеўскі, мастацкі кіраўнік і галоўны дырыжор хора, даваў майстар-клас харавых спеваў для супляменнікаў з замежжа.

Адметнасцю кастрычніцкай стажыроўкі стаў Міжнародны семінар “Прэзентацыя беларус-

Фота на памяць у Музеі народнай архітэктуры і побыту

кай нацыянальнай культуры ў краінах замежжа”, які ладзіўся ўпершыню. Ён прайшоў у Беларускім дзяржуніверсітэце культуры й мастацтваў. Секцыямі семінара кіравалі выкладчыкі ўніверсітэта: дзяліліся з замежнікамі багатым досведам у галіне народнай культуры, дэманстравалі здольнасці студэнтаў.

Секцыю “Музычную”, напрыклад, вяла загадчыца кафедры народна-інструментальнай творчасці БДУКІМ, кандыдат мастацтвазнаўства, дацэнт Вольга Нямцова. Яна дэманстравала гасцям відэафільм з эксперыментальнымі канцэртамі, на якіх музыка ў выкананні аркестра народных інструментаў перамяжоўвалася з тэатральнымі сцэнкамі, а студэнты-музыкі саліравалі, спалучаючы, здавалася б, несумяшчальныя музінструменты. Перад гасцямі выступіў і загадчык кафедры беларускай народнапесеннай творчасці БДУКІМ, кандыдат педагагічных навук, дацэнт Віктар Валатковіч.

Секцыя “Вакальная” стала самай шматлюднай і гучнай: спевакоў было чуваць яшчэ пры ўваходзе ва ўніверсітэт.

На “Харэаграфічнай” стажыроўцы танцавалі разам са студэнтамі. А ў канцы семінара быў круглы стол: далучыліся й калегі з розных гарадоў краіны, ішла зацікаўленая размова пра поспехі, праблемы творчых калектываў як з Беларусі, так і беларускіх у замежжы. А колькі каштоўных кантактаў пры тым завязалася!

Калі ў маі стажыроўкі ездзілі ў Лагойскі раён, каб паглядзець тамтэйшае культурнае жыццё, то ў кастрычніку замежнікаў чакаў Валожынскі. Госці пабывалі на экскурсіі ў аграгарадку Ракаў, наведалі там Ракаўскі цэнтр народнай творчасці. Яго дырэктарка, народны майстар Хрысціна Лямбовіч, правяла майстар-клас па ткацтве пояса “на нігу”. Патрапілі кіраўнікі творчых гуртоў з замежжа й на практычныя заняткі да мастацкай кіраўніцы ансамбля “Гасцінец” Лізаветы Пятроўскай. У Івянцы ж, даўно вядомым сваімі ганчарамі, госці самі рабілі пад кіраўніцтвам мясцовых майстроў цацкі з гліны, з тканіны, працавалі на ганчарным крузе, гатавалі беларускія нацыянальныя стравы і, вядома ж, іх дэгуставалі.

Метадчыны асаблівасці работы з дзіцячымі харэаграфічным і вакальным калектывамі стажыроўкі спасцігалі ўжо ў Мінску — тое было ў 4-й гімназіі ды Цэнтры дадатковай адукацыі дзяцей і моладзі “Ветразь”.

Многім гасцям прыйшлася даспадобы й паездка ў Беларускі дзяржаўны музей народнай архітэктуры і побыту — гэта ў Азярцы, непадалёк ад Мінскай кальцавой аўтадарогі, паблізу мікрараёна Паўднёвы Запад. Там кожны мог сфатаграфавана на памяць каля беларускай хаты, аглядзець унікальныя экспазіцыі этнаграфічных прадметаў, што прадстаўлены ўнутры будынкаў.

Усіх практычных, лекцыйных заняткаў і майстар-класаў, а таксама сустрэч і паходаў па музеях не пералічыць. Падабраны ж яны былі руплівымі арганізатарамі так, каб захаваць гасцей з яшчэ большым імпэтам працаваць на карысць беларускай культуры ў замежных краінах. Напрыканцы курсаў стажыроўкі з Латвіі, Літвы, Польшы, Расіі, Эстоніі, Украіны былі ўручаны адпаведныя сертыфікаты.

Ганна Лагун.
Фота аўтара.

Стажыроўкі на музейным занятку “Беларускі лён”

УРАЖАННІ

Насычаная, цікавая, плённая — такую была наша стажыроўка

Стажыроўка ў Мінску для кіраўнікоў беларускіх арганізацый і кіраўнікоў творчых калектываў беларусаў замежжа — надзвычай важная справа. Вядома ж, удалечыні ад Бацькаўшчыны мы застаемся беларусамі, аднак патрэбна й такая падпітка “родным духам”. На гэты раз прыехалі на курсы творчыя людзі з Крыма, Калінінграда, Новасібірска, Іркуцка, Масквы, Таганрога, Польшчы, Прыбалтыкі. З Тальяці былі мы з Інэсай Лопаравай, хармайстрам народнага ансамбля беларускай песні “Купалінка”.

Сабралася дружная каманда творчых людзей. Нам цікава было разам. А якую разнастайную, насычаную праграму прапанавалі арганізатары! Мне, напрыклад, было цікава знаёміцца з беларускай батлейкай — ляльным тэатрам. Пра батлейку шмат расказваў ды

Сярод блізкіх людзей

паказваў прадстаўленне Алесь Лозка, начальнік аддзела народнай творчасці Рэспубліканскага цэнтру нацыянальных культур. Яркія ўражанні засталіся ад сустрэч з галоўным дырыжорам Нацыянальнага акадэмічнага народнага хору Беларусі Міхаілам Дрынеўскім ды ягоным калектывам, са студэнтамі Беларускага інстытута культуры й

Людміла Дзёміна ўзнагароджана медалём

мастацтваў. Помніцца, як наведвалі Нацыянальную бібліятэку, велічны Храм Усіх Святых.

Кранула мяне й тое, што яраз у часе стажыроўкі ва ўрачыстай абстаноўцы мне ўручылі медаль Міністэрства замежных спраў “100 гадоў дыпламатычнай службе Беларусі”. Вельмі прыемна, што нашы справы, як актыўных прадстаўнікоў народнай дыпламатыі, Бацькаўшчына высока цэніць.

У часе стажыроўкі працавалі секцыі па напрамках, мы прэзентавалі працу сваіх суполак, творчых калектываў. Я распамята, як жывуць тальяцінская аўтаномія “Нёман”, ансамбль беларускай песні “Купалінка”, дзіцячы ансамбль “Зорачкі”. Мне спадабалася, што арганізавалі нам паездку ў Валожынскі раён, і было знаёмства з народным ансамблем “Гасцінец”, экскурсія ў аграгарадок Ракаў. Мы вучыліся там рабіць цацкі

з гліны, а таксама лялькі-абярэгі. Запомніліся сустрэчы ў 4-й мінскай гімназіі, дзе ўсе прадметы выкладаюцца па-беларуску, створаны творчыя калектывы: хор, харэаграфічны ансамбль. Запомнілася паездка ў Музей народнай архітэктуры і побыту, музейна-гістарычныя заняткі “Беларускі лён”. А перад ад’ездам нам удалося трапіць на оперу “Тоска” ў Вялікі тэатр.

За перамогу ў конкурсе “Культура” мне ўручылі дыплом пераможцы й памятны падарунак. Ды яшчэ Пахвальную грамаду й кнігу пра гісторыю Беларусі атрымала ад Упаўнаважанага па справах рэлігій і нацыянальнасцяў. Дзякуй усім, найперш арганізатарам, — за клопаты, узнагароды, падарункі!

Людміла Дзёміна,
кіраўніца народнага ансамбля беларускай песні “Купалінка”, г. Тальяці

ВЕСТКІ З ДЫЯСПАРЫ

Свята ў Ліванах

Дзень беларускай культуры ў латвійскім горадзе прысвячаўся 100-годдзю беларускай дзяржаўнасці

Жыць у адным рытме з Бацькаўшчынай, адзначаць святы разам з беларускім народам імкнуцца супляменнікі ў Латвіі. А Дзень беларускай культуры, што праходзіў 12 кастрычніка ў Доме культуры горада Ліваны, мы прысвяцілі 100-годдзю беларускай дзяржаўнасці. У фае ДК працавала выстава плакатаў, якія распаўядалі пра Беларусь у розныя перыяды гісторыі.

У святочным канцэрце гучалі беларускія народныя ды аўтарскія песні. Спявалі ж іх вакальныя ансамблі “Узоры” з Лівана (кіраўніца Яніна Юзэфавіч), “Калінушка” і “Рабінушка” з Прэйліяў (кір. Святлана Сцяпанавы), “Крыніца” з Лудзы (кір. Вера Дарэйка-Сінкевіч), дуэт Яўген Пашкевіч і Лідзія Зноўгіня з Лівана. Са сцэны я чытаў свой верш “Да стагоддзя беларускай дзяржаўнасці”, эпіграфам да якога ўзяты радкі Купалы: “Занімай, Беларусь маладая мая,/ Свой пачэсны пасада між народамі!” ды “Я буду маліцца і сэрцам, і думамі/ За родны народ Беларусі”. Вершзварот да Бацькаўшчыны заканчваецца так: “Недзе моліцца й там за цябе/ Твой Пясняр і прарок твой Купала:/ Каб да хлеба ў людзей на сталях/ І духоўнага хлеба хапала./ Веру я: шчодры плён прынясе/ І нашчадкаў натхнёна праца./ І у новым стагоддзі табе/ Маладой, Беларусь, заставацца!”. Песні на мае словы й музыку Альберта Белуся выканалі ансамбль “Узоры” (“Касцёр для двух”) і ансамбль

С. Валодзька чытае верш

“Калінушка” (“Астры”). І нашая ж песня “Ручнік” гучала, калі ансамбль “Лянок” (кір. Марына Медунецкая) з Даўгаўпілса выконваў аднайменны танец.

З вітальнымі словамі да ўдзельнікаў свята й глядачоў звярнуліся віцэ-мэр Ліванскай думы Гінта Краўкле, консул Генконсульства Беларусі ў Даўгаўпілсе Мікалай Раманкевіч, в.а. Генконсула Расіі ў Даўгаўпілсе Наталія Пуставалава, старшыня Саюза беларусаў Латвіі Валіяціна Піскунова, старшыня Беларускага таварыства “Прамень” (Рыга) і сябар праўлення СБЛ Алёна Лазарава.

Актывістам ліванскага Славянскага таварыства “Узоры” — вялікі дзякуй, што здзілі такую імпрэзу!

Станіслаў Валодзька,
г. Даўгаўпілс

ДАЛЁКІ БЕРАГ

Беларускія фарбы неапалітанскай восені

Свята беларускай культуры мела вялікі поспех у італьянскім Неапалі. Ладзілі ж яго нашы супляменнікі.

Ладзігода — з іх пачынаецца любая добрая справа. Так было і ў Неапалі, калі беларусы, што тут жывуць, задумалі супольна правесці свята “Беларуская восень у Неапалі”. Для таго, каб адбылося ўсё належным чынам, працавалі Ганаровае консульства Беларусі ў Неапалі, Амбуада Беларусі ў Італіі, праект падтрымала наша Культурная асацыяцыя “Bellarus”, а ладзілася беларускае свята пад эгідай муніцыпалітэта Неапаля.

У свяце паўдзельнічаў беларускі фальклорны гурт “Сузор’е” з Асіповіцкага раёна Магілёўшчыны, неапалітанскі спявак Франчэска Кокка й вучні танцавальнай школы Тэатра Сан-Карла ў Неапалі. Наше свята наведалі старшыня гарсавета Неапаля Алесандра Фучыта, прадстаўнікі праваслаўнага духавенства, беларускай грамады Неапаля ды іншыя неапалітанцы, якія цікавяцца беларускай культурай.

Вядома ж, немалая частка святочных клопатаў легла на плечы актывіста Асацыяцыі “Bellarus”. Але ж нам не прывыкаць! Спрацавалі зладжана, і прайшло свята, як заўжды, з вельмі вялікім поспехам. Шмат прыйшло людзей, шмат гасцей, шмат уражання было і ў нас, і ў італьянцаў — як кажуць, аж цераз край! Хто жадае далучыцца да імпрэзы хоць бы віртуальна — глядзіце відэаролікі ў інтэрнэце: на старонцы суполкі ў facebook ці на канале youtube. Мы ж выказваем сваю шчырую ўдзячнасць усім працаўнікам Амбуады Беларусі ў Рыме, і асабліваю — Амбуададару Аляксандру Гур’янаву, а яшчэ Ганароваму консулу Беларусі

ў Неапалі Вінчэнца Трані ды Рэспубліканскаму цэнтру нацыянальных культур (з Вольгай Антоненкай на чале!) з Мінска: за іх дапамогу, садзеянне, падтрымку пры ўвасабленні ў рэальнае неапалітанскае жыццё дзівоснага праекта пад назвай “Беларуская восень у Неапалі”.

Імпрэзу мы зладзілі дзеля таго, каб пашыраць беларускую культуру, традыцыі ў італьянскім рэгіёне Кампанья. Бралі за аснову элементы, што ўласцівыя для святкаванняў беларускіх восеньскіх святаў.

І яшчэ здымак на памяць пра тую неапалітанскую восень

Падзеі адбываліся ў Неапалі 19 і 20 кастрычніка — як у васьмігадовай дзяржаўнай школе імя Д’Авідзіа-Нікалардзі па адрасе вул. Св. Джакома дэй Капры, 43 (Via S. Giacomo dei Capri, 43), так і ў манументальным архітэктурным комплексе Св. Даменіка Маджорэ (Piazza S. Domenico Maggiore, 8A). У першы дзень вучні згаданай школы, іх бацькі й жыхары горада змаглі бліжэй пазнаёміцца з беларускімі восеньскімі традыцыямі, святоч-

нымі дзеямі. З цікавасцю разглядалі беларускія народныя касцюмы — прама на артыстах з гурта “Сузор’е” ды музыках гурта “Спадчына”, што створаны пры Асацыяцыі “Bellarus”. Працавала выстава для дарослых: мы знаёмілі гасцей свята з традыцыйнымі беларускімі рамёствамі, узорами беларускага рукадзелля, кнігамі, альбомамі пра нашу Бацькаўшчыну. І быў святочны канцэрт!

Потым прыкладна ў тым жа фармаце мы паўтарылі імпрэзу й на другі дзень — у другім

Ганаровыя ўдзельнікі свята разам з артыстамі гурта “Сузор’е” з Беларусі

ў ліку іншых таксама выказаў сваё захапленне: яму асабліва прыйшлося даспадобы, як у нас усё было зладжана з арганізацыйнага боку. Ён падзякаваў Амбуададзе Беларусі ў Італіі, Ганароваму консульству Беларусі ў Неапалі, актывістам нашай асацыяцыі за праведзеную працу. Спададар Алесандра выказаў інтарэс, за-

цікаўленасць у тым, каб падтрымаць падобную дзейнасць у будучыні — бо, ён упэўнены, гэта спрыяе ўзаемакарысным кантактам паміж італьянскай і беларускай культурамі, збліжае нашы народы.

Таццяна Пумпулева, кіраўніца Культурнай асацыяцыі “Bellarus”, г. Неапаль

Ад рэдакцыі. У сваім электронным пісьме зямлячка дзякуе нам і за газеты, якія па пошце атрымлівае ў Неапалі: “Яны да нас даходзяць рэгулярна, прыносяць шмат радасці ды, здаецца мне, майго роднага беларускага паветра. Вельмі прыемна ўяўляць сабе, што іх трымалі ў руках нашы беларускія людзі, да адпраўкі ў Італію, што рухаліся яны па нашай краіне, каб прынесці да нас і Голас, і водар Радзімы”. Спадзяемся, і на святочных выставачных стэндах “Беларускай восені ў Неапалі” газета “Голас Радзімы” — на ганаровых месцах. Так робяць, ведаем, многія беларускія суполкі ў розных краінах.

Мы ж праз інтэрнэт “прабілі”, што сёлета згаданы ансамбль народнай песні і музыкі “Сузор’е” з Асіповіччыны выступаў і ў расійскім Омску — на Днях беларускай культуры. Маём надзею, што з часам і з беларусамі Омска ў нас адладзяцца стасункі. Пішыце ў рэдакцыю пра свае беларускія справы, сябры!

ХТО ЁСЦЬ ХТО Ў ДЫЯСПАРЫ

Чацвёрта настаўніц у Рыме

Настаўніцы з бацькамі і вучнямі. Навучальны год пачаўся!

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Пра сябе ж Ніна Ігараўна па нашай просьбе паведамляе: “Нарадзілася ў сям’і педагогаў у Оршы, і часта бываю там у мамы. Па адным дыплеме я — настаўніца пачатковых класаў, па другім — бакалаўр псіхалогіі. Калі прыехала ў Рым, то праз паўгода пачала працаваць у рускай суботняй школе. Дарэчы, на першай татальнай дыктоўцы ў Рыме атрымала адзіную пяцёрку. Пазней стала віцэ-прэзідэнтам Міжнароднага культурнага

цэнтра “Содружество”. Праводзіла шмат імпрэзаў, запрашала прадстаўнікоў амбуадаў Беларусі, Расіі, Казахстана, Арменіі, Узбекістана. Марыла з суайчыннікамі аб нашым, беларускім цэнтры, і ўдалося адкрыць яго пры падтрымцы нашай Амбуады. 5 гадоў таму стала сябрам Кансультатывага савета па справах беларусаў за мяжой, які дзейнічае пры МЗС Беларусі. Супрацоўнічаю з 32 краінамі (культурныя цэнтры, асацыяцыі). За 7 гадоў, што жыву ў

Італіі, маю шмат міжнародных падзячных лістоў і дыпламаў”.

Увогуле ж, даведаліся мы, чацвёрта настаўніц-беларусак “рухаюць справы” ў Беларускім цэнтры ў Рыме. Віцэ-прэзідэнтам у цэнтры Таццяна дэ Грандзіс (у дзявоцтве Тэльковіч). Пра сябе напісала: родам з вёскі Рудавін Пінскага раёна, бацькі — настаўнікі. Вырасла ў Пінску, там закончыла 3-ю гімназію імя В. З. Каржа, потым — Мінскі дзяржаўны лінгвістычны ўніверсітэт, факультэт англійскай мовы. Працавала пасля ВНУ ў Парку высокіх тэхналогій (кампанія Ерат). 8 гадоў жыве ў Рыме, гадуе дзвюх дачушак. “Год назад вазіла старэйшую ў госці да радні, дык ёй вельмі спадабалася Беларусь, — паведамляе Таццяна. — Бабуля штогод прывозіць нам беларускія дзіцячыя кнігі — чытаем іх з дочкамі, разглядаем малюнкi. У Рыме я 5 гадоў была генсакратаром МКЦ “Содружество”, а калі адкрыўся Беларускі цэнтр, то стала яго віцэ-прэзідэнтам і завучам школы”.

“Сястра Таццяна, Вольга Тэльковіч, вядзе заняткі “Навакольны свет” у 1 і 2 класах, ставіць на святах танцавальныя нумары, — паведамляе Ніна Пашчанка. — Яна збірае супляменнікаў на мерапрыемствы, калі яны праходзяць у Італіі з удзелам беларускіх спартсменаў. У нас пакуль няма базы, каб адкрыць гімнастычную залу, але пра тое марым. Галоўнае цяпер для нас — укамплектаваць школу падручнікамі. Дапамагае ў тым Амбуада. Будзем удзячны ўсім, хто хоць нечым дапаможа”. З папярэдніх публікацый у “ГР” вядома, што Вольга да спорту мае непасрэднае дачыненне: закончыла Беларускі дзяржуніверсітэт фізічнай культуры, майстар спорту па спартыўнай гімнастыцы. З 2012 года пераехала жыць у Італію, тады ж і нарадзіла сына Магэа. Працуе ў Культурна-адукацыйным цэнтры “Францыск Скарына”. Два разы на год Магэа наведвае родных і блізкіх у Беларусі, да таго ж у яго беларускае грамадзянства.

І чацвёртая ў камандзе Культурна-адукацыйнага цэнтра “Францыск Скарына” — Вікторыя Мікалаеўна Даўгулевіч. Нарадзілася й вырасла ў Мінску. Закончыла (1996) Мінскае педвучылішча (спецыяльнасць — музычны кіраўнік дзіцячай музычнай студыі, выхавачель дзіцячага сада). У 2001-м закончыла Мінскі дзяржпедуніверсітэт (лагaped і настаўнік-дэфектолаг). Працавала ў ЦКРОІР (Цэнтр корекцыйна-развіваючага обучения і рэабілітациі) Партызанскага раёна Мінска. Цяпер жыве з сям’ёй у Італіі, займаецца арганізацыяй дзіцячага сада пры КАЦ “Францыск Скарына”.

Дзякуючы гэтым невялікім допісам, што паступілі да нас праз Ніну Пашчанку, можна ўявіць сабе, у якіх кірунках пры добрым збегу абставін разгорнецца дзейнасць Беларускага цэнтра ў Рыме. Пажадаем настаўніцам-беларускам — згоды ў працы, крыху шанцавання і, вядома ж, стараных вучняў.

Іван Ждановіч

Мір. Сляды літаратурныя.

У Беларусі ведаюць Мір — цяперашні гарадскі пасёлак, а раней старадаўняе мястэчка — як унікальны адрас гістарычнай памяці. Мірскі замак, як помнік сярэднявечнага беларускага дойдства, з 2000 года ўключаны ў Спіс сусветнай спадчыны ЮНЭСКО. Мы, з павагай паставіўшыся да шматліка гісторыі Міра, да памяці старажытнага замка, што ўпрыгожвае тыя мясціны, звернем увагу толькі на літаратурныя сляды ў гэтай старонцы.

Літаратурна-краязнаўчая біяграфія Міра таксама цягне як мінімум на кнігу, а мо і нават на добры энцыклапедычны даведнік. Як тое будзе — час пакажа. На пачатку ж расповеду пра пісьменнікаў, якія нарадзіліся ў Мірскіх старонцы альбо падоўгу жылі там, працуюць верш “Мір” лаўрэата Дзяржаўнай прэміі Беларусі Міколы Мятліцкага:

*Мір кожнай хаце тваёй, Мір!
Выстаў мужна тваё ў грозных сечах.
Не раз тут напіўся вайны вампір
Гарчай крыві чалавечай.
Стагоддзе каторое ні крані —
Поўнае вогненных землятрусаў.
Міру вам, замкавыя камяні!
Міру табе, Зямля Беларусі!
Мы ўсталі на полі колішніх сеч,
Мы жыта й песню сваю пажалі.
Міру табе, харалужны меч!
Міру вам, долі людской скрыжалі!
На пракаветных зямных бальшаках
Часаў гартаем сівых быліны.
Не зброю згубніцкую ў руках —
Годна трымаем кнігу Скарыны.
Колькі нас полем жэжыця прайшоў,
Ў смерчы суровым спаліўшы сэрца!
Божай лампады жывое святло
У далячыні часу пральцеца.
Памяць не змыта ў слотных дажджах.
Колькіх сыноў Беларусі імёны
Скажуць не надпісы на крыжах —
Скажуць збалелыя нашы пісьмёны.
Мір кожнай хаце тваёй, Мір!
Сонца ў нябёсах вечна прабудзе.
Кажэ блакіт і курганны жвір:
“Мы, беларусы, мірныя людзі”.*

Такія працуды, шчырыя словы!.. У іх — і веліч, і зямны, звычайны лёс беларусаў, выпеставаных у Міры. У гэтых паэтычных радках — партрэт краю і партрэт усёй Беларусі.

Згадаем, як адзін з блізкіх да нас фрагментаў літаратурнай памяці Міра, фестываль “Кніжныя сустрэчы ў Мірскім замку”. Ён прайшоў сёлета ў паселішчы, ці, дакладней, у Мірскім замку, на цэнтральнай яго пляцоўцы. Разам 15 чэрвеня 2019 года сабраліся прадстаўнікі дзясяткаў кніжных выдавецтваў, дзясяткі пісьменнікаў, якія прыехалі ў госці, так бы мовіць, да Гісторыі. Шаноўныя госці гэтыя пастараліся распавесці пра тое, якія ў іх мастацкія, кніжныя стасункі з гісторыяй. І з Украіны нават прыехала пісьменніца — празаік Ірына Данеўская. Гэта яе раман “Багуслаў Радзівіл” перакладзены і выданы па-беларуску.

А беларускія літаратары тым чэрвеньскім днём проста запаланілі розныя пакоі, залы (там ладзілі сустрэчы, імпрэзы), пляцоўку перад замкам. Памятаю

з гасцей Анатоля Бутэвіча, Уладзіміра Ліпскага, Віктара Хурсіка, Уладзіміра Навумовіча, Алену Стэльмах, Алеся Бадака, Людмілу Рублеўскую, Мікалая Ефімовіча (наш зямляк прыехаў з Расіі з кнігай пра знакамітую балерыну Маю Плісецкую, у якой таксама родавыя карані з Беларусі), Валерыя Казакова... Кожнаму з іх, падаецца мне, карцела выступіць, пагаварыць з чытачамі, распавесці пра свае новыя кнігі. А як жа патрэбны такія сустрэчы! Добра было б, каб фестываль, арганізаваны ў чэрвені 2019 года

Янка Запруднік з Міра родам

Гродзенскім абласным аддзяленнем “Белсаюздруку” і Гродзенскім абласным філіялам “Белкнігі”, стаў традыцыяй. Мо менавіта такі фармат прапаганды айчыннай кнігі, увогуле кнігі можа стаць падмуркам для развіцця большай цікаўнасці беларусаў да сваёй нацыянальнай гісторыі, асветніцтва?!

Паслухаем, што кажуць пра фестываль “Кніжныя сустрэчы ў Мірскім замку” некаторыя літаратары.

Анатоль Бутэвіч, празаік, перакладчык, літаратурны крытык:

— Такія сустрэчы і кантакты вельмі важныя. Тут рэальна, блізка — вочы ў вочы і з узаемнай цікаўнасцю сустракаюцца пісьменнікі і чытачы. У сённяшніх умовах, калі ўсе інтэрнэтныя формы настойліва адцяняюць (і выпяняюць!) папяровую кнігу з духоўнага ўжытку, вельмі важна захаваць Яе Вялікасць Кнігу. Важна данесці да чытача, паказаць яму ўсю літаратурную каштоўнасць і мастацкую вартасць, непаўторнасць менавіта кнігі. Ну, а пісьменніку вельмі важна пачуць рэальнае, праўдзівае слова чытача — каб не заблудзіцца на бязмежных літаратурных дарогах і прасторах.

Каб ствараць тое, што і сёння, і заўтра будзе запатрабаванае, карыснае, што будзе мець духоўную вартасць і каштоўнасць. Так што добрую справу рабіла і робіць Міністэрства інфармацыі ў справе разумнай прапаганды і пашырэння беларускай літаратуры. Паспехаў і надалей! Хай Мірскія дарогі да кнігі заўсёды будуць чыстымі, прасторнымі і запатрабаванымі!

Віктар Хурсік, гістарычны пісьменнік, выдавец:

— Кніжны фестываль у Міры паказаў, што беларусы маюць сваю гістарычную літаратуру, напоўненую нацыянальным зместам. Адраджаючы мінуўшчыну, мы малоем палатно праўдзіва, але не пераносім колішнія крыўды ў сённяшні дзень. Шырокае жанравае прадстаўленне кніг у Міры яшчэ раз пацвердзіла добразычлівае стаўленне беларускіх твораў да суседніх народаў. “Ніхто не забараняе беларусу знаць мову суседніх нацый — расійскую ў польскую, ад каторых яму ёсць чаму навучыцца. Расійскі ды польскі народ маюць вялікую навуку, вялікую культуру... Свайго не цурайся — чужому навучайся. Абы гэта было добра і разумна”, — як мне асабіста падаецца, гэтыя словы з газеты “Наша Ніва” за 1907 год вельмі стасуюцца да сустрэчы пісьменнікаў і выдаўцоў у Міры.

Адметным “месцам яднання” літаратурных сіл у Міры сёлета была і экскурсія туды на самым пачатку восені. Уздзельнікі міжнароднага круглага стала “Мастацкая літаратура як шлях адзін да аднаго”, які праходзіў у межах XXVI Дня беларускага пісьменства ў Слоніме, пажадалі сустрэцца з Мірам. І калі завершылася вялікая святочная праграма, то пісьменнікі з розных краін па дарозе ў Мінск і верасня завіталі ў замак. Старадаўняе паселішча, сядзібу магнатаў

Залман Шазар — наш зямляк

адкрывалі для сябе паэты, празаікі, перакладчыкі з Грузіі, Літвы, Казахстана, Украіны... Шчыраму захапленню ды ўражанню замежных літаратараў не было межаў!

Згадаем гэтым разам і пісьменнікаў, якія ў розныя часіны ў Міры нарадзіліся.

З старажытнага паселішча родам беларуска-амерыканскі гісторык, публіцыст Янка Запруднік. Нарадзіўся ў 1926 годзе, жыў у ЗША. З вершамі пачаў выступаць у 1947 годзе. Аўтар кніг “Беларусь на гістарычных скрыжаваннях” (1993), “Гістарычны слоўнік Беларусі” (1998).

Мір — і радзіма Вольгі Іпатавай: там пачалося жыццё паэтэсы, празаіка ў 1945 годзе. Першая кніга яе — зборнік вершаў “Раніца” — выйшла ў 1969-м. Аўтар гістарычных апавесцяў і раманаў.

У Міры ў 1879 годзе нарадзіўся яўрэйскі фалькларыст, гісторык Міхал-Іцхак Рабіновіч. Друкавацца з фельетонамі пачынаў у газетах Пецярбурга, Варшавы.

З старажытнага паселішча родам і празаік, паэт Залман Шазар (1889–1974). Калі ён пабачыў свет, Мір быў на тэрыторыі Мінскай губерні Расійскай імперыі. Што адметна: зямляк наш стаў з часам ізраільскім грамадскім дзеячам, палітыкам, быў трэцім прэзідэнтам Ізраіля (з 21 мая 1963 года па 24 мая 1973-га). Публіцыстыку, мастацкую прозу і паэзію Залман Шазар пісаў на іўрыце ды ідыш. (Хто б узяўся пераставіць творы Залмана Шазара на, безумоўна, добра знаёмую яму з дзяцінства беларускую мову! Дарэчы, у інтэрнэце мы адшукалі цікавыя звесткі пра зямляка. Сапраўднае прозвішча Залмана Шазара было: Рубашоў. Нарадзіўся ён у сям’і любавіцкіх хасідаў, і назвалі хлопчыка ў гонар заснавальніка руху ХАБАД Старога рабі Шнеура-Залмана Шнеерсона з Ляд (цяпер мястэчка ў Дубровенскім раёне). У 1892-м (хлопчыку было тры гады) у Міры здарыўся вялікі пажар, і дом Рубашовых згарэў дашчэнту. І ў той жа год сям’я пераехала жыць у тагачаснае мястэчка Стоўбцы — там Залман пражыў 11 гадоў. Вось як ён успамінаў пра той перыяд жыцця: “Гэта былі гады вучэння ў хедэры (пачатковай яўрэйскай школе) і пачатак майго юнацтва... І ўсё, што я там спазнаў на досвітку майго жыцця, з такой любоўю адбілася ў маёй памяці, што працягвае жыць і дагэтуль”. Пасля пераезду ў Палесціну хлопец, паводле тамтэйшай моды, “гебраізаваў” прозвішча, прычым склаў яго з сваіх ініцыялаў Ш, З, Р. Так Шнеур-Залман Рубашоў пераўтварыўся ў Залмана Шазара. У кнізе “Ранішнія зоркі”, амаль цалкам прысвечанай успамінам пра дзяцінства і юнацтва, Залман пісаў: “...Аб’ездзіў шмат краін, спазнаў шмат гарадоў і мястэчкаў, больш вядомых, чым горад майго дзяцінства, спазнаў гарады, багатыя навукай, культурай, багаццем. Але маё маленькае мястэчка засталася для мяне адзіным і незаменным”. — Рэд.)

Мо з часам будзе выдадзена анталогія твораў пісьменнікаў Мірскага краю?.. Калі тое здарыцца, то, канешне ж, усім творцам знойдзецца месца ў кніжнай прасторы. А да чытача прыйдзе арыгінальны, шматслойны, шматчасавы мастацкі партрэт Міра і ваколіц.

Алесь Карлюкевіч

Ад рэдакцыі.

Гэтым тэкстам мы распачынаем цыкл публікацый “Крыніцы натхнення: Мір і ваколіцы”. Вядомы журналіст, краязнаўца, пісьменнік, Міністр інфармацыі Беларусі Алесь Карлюкевіч будзе расказваць пра “літаратурныя сляды” ў багатым на гісторыю рэгіёне. Спадзяемся, творчы праект паспрыяе папулярнасці фестывалю “Кніжныя сустрэчы ў Мірскім замку”: чарговы прымеркаваны на чэрвень 2020-га. Заснавальнікамі ж літаратурна-гістарычнага фестывалю, выступаюць Карэліцкі райвыканкам, Гродзенскі аблвыканкам, Мірскі музей-замак, Міністэрства інфармацыі ды Міністэрства культуры Беларусі.

БРАТЫ ПА ЗБРОІ

Баявы шлях ад Арменіі да Беларусі

“Воины-армяне в боях за Беларусь (1941–1944 гг.)” — такое выданне выйшла ў свет у выдавецтве “Беларуская навука”

Спецыялісты называюць гэтае навукова-даследчае й мемарыяльнае выданне ўнікальным: том фарматам А4, каля 1000 старонак. Праект рэалізаваны Фондам развіцця й падтрымкі армяназнаўчых даследаванняў “АНИВ” сумесна з Інстытутам гісторыі НАН Беларусі ды Упраўленнем па ўвекавечанні памяці абаронцаў Айчыны й ахвяр войнаў Узброеных Сіл Беларусі. Першая прэзентацыя кнігі, што вельмі сімвалічна, прайшла ў Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі на Міжнароднай навуковай канферэнцыі “Аперацыя «Баграціён»”, прысвечанай 75-годдзю вызвалення нашай краіны ад нацысцкай акупацыі. Праект, безумоўна, знакавы і ў пільны падрыхтоўкі да 75-годдзя Вялікай Перамогі.

Нядаўна выданне было прадстаўлена журналістам у Прэс-цэнтры Дома прэсы. Армэн Гевандзян, Амбасадар Арменіі ў Беларусі, па прэс-канферэнцыі павіншаваў калектыв аўтараў. На думку Армэна Вячыкавіча, яны змаглі паказаць, як армяне й беларусы разам здабывалі Вялікую Перамогу, і яна — непадзельная. Яго кранула, што ў кнізе змешчаны тэматычны нарыс пра танкавую калону “Давид Сасунский”, сфармаваную па закліку Армянскай Апостальскай царквы ў 1943 годзе на сродкі армянскай дыяспары. Калона ўдзельнічала ў вызваленні Беларусі ў 1944 годзе. Амбасадару было прыемна, што на старонках выдання ён знайшоў фотаздымак бронянікі “Советская Армения”, створанага армянскімі працоўнымі. Ён выказаў спадзяванне, што кнігу з цікавасцю ўспрымуць як навукоўцы, так і нашчадкі тых, памяць пра каго яна ўвекавечвае. А на старонках — тысячы імён і прозвішчаў.

Дырэктар Інстытута гісторыі НАН Беларусі Вячаслаў

Амбасадар Арменіі ў Беларусі Армэн Гевандзян, генеральны дырэктар фонду “АНИВ” Армэн Хечаян, загадчык аддзела ваеннай гісторыі Беларусі Інстытута гісторыі НАН Беларусі Аляксей Літвін

Даніловіч адзначыў: кніга не мае аналагаў. Яна дастойна прэзентуе памяць пра воінаў-армян, якія змагліся, гінулі за Перамогу ў Беларусі. Аўтары кнігі правялі велізарную работу. У выданні ўпершыню звесткі на 3429 воінаў-армян, што загінулі ці прапалі без вестак на беларускай зямлі. Асобна пададзены спіс імён армян-абаронцаў Брэсцкай крэпасці (101 чалавек). Надрукавана пра 654 армян, якія змагліся супраць акупантаў у партызаных і падполлі. Пададзены вытрымкі з узнагародных лістоў на 2228 армян, якія атрымалі ордэны, медалі (усяго 2620) за баявыя подзвігі й заслугі ў Беларусі. Змешчаны біяграфічныя нарысы пра 30 камандзіраў

і палкаводцаў, 15 Герояў Савецкага Саюза, 2 поўных кавалераў ордэна Славы армянскай нацыянальнасці. Каб выпушціць кнігу падрабязнай інфармацыяй, аўтарскі калектыв з 6 чалавек 6 гадоў працаваў у архівах і музеех Арменіі, Беларусі, Расіі, Украіны. Прагледжаны мільёны дакументаў з іх фондаў.

Воінскія пахаванні ды колькасць воінаў-армян, якія там спачываюць, нанесены на тэматычную карту. З дапамогай яе можна даведацца, дзе загінулі армяне, прозвішчы якіх былі ўстаноўлены раней ці зусім нядаўна. Даследчыкі спрабавалі выявіць і тыя месцы, дзе байцы прапалі без вестак. Яны самі наведвалі ўсе воінскія пахаванні, фатаграфавалі пазначаныя на помніках імёны байцоў і

Ад рэдакцыі. Каштоўны досвед вялікай, сістэмнай працы армян у Беларусі па ўшанаванні памяці пра сваіх супляменнікаў — гэта ж і актывістам беларускіх суполак у замежжы падказка. Як вядома, беларускія воіны змагліся з ворагам у гады Другой сусветнай вайны на тэрыторыях самых розных краін. Дзяржаў “на постсавецкай прасторы” дадалося й пасля таго, як не стала СССР. Аднак і па гэты час звесткі пра тое, дзе і як змагліся з фашызмам беларусы, не сістэматызаваныя, не сабраныя. Працы — на доўгія гады.

Пра ініцыятывы, намаганні ў гэтым кірунку мы гатовыя расказаць. Пішыце ў рэдакцыю.

РЭХА З МІНУЎШЧЫНЫ

Пра тое, як вядзецца добраўпарадкаванне воінскіх пахаванняў, што засталіся ў Беларусі з часу мінулых войнаў, як арганізаваны пошукавыя работы, пашпартызацыя памятных месцаў, гаварылі на нядаўняй прэс-канферэнцыі ў мінскім Доме прэсы

Слядоў мінулых войнаў на тэрыторыі Беларусі вельмі шмат. На прэс-канферэнцыі ў Мінску называлі, у прыватнасці, такую лічбу: 7 тысяч 769 воінскіх пахаванняў і пахаванняў ахвяр войнаў. У іх спачывае больш за 2 мільёны 91 тысяча загінулых ва ўзброеных канфліктах, што ў розныя гістарычныя перыяды перажыла шматпакутная беларуская зямля. Звесткі ж устаноўлены далёка не пра ўсіх ахвяр — толькі пра 525 434 з іх. Імёны ж большасці пахаваных дагэтуль невядомыя.

Такія лічбы пасля заканчэння чарговых палявых пошука-

Доўгае вяртанне з небыцця

вых работ — а яны штогадовыя — журналістам агучыў Сяргей Варановіч, начальнік упраўлення па ўвекавечанні памяці абаронцаў Айчыны й ахвяр войнаў Узброеных сіл Беларусі. Вядома ж, працяг у гэтай пошукавай гісторыі будзе, як і новыя знаходкі. Штогод новыя, няўлічаныя воінскія пахаванні знаходзіць, даследуе 52-гі асобны спецыялізаваны пошукавы батальён Узброеных сіл Беларусі. У нашай краіне, дарэчы, падобнымі пошукамі без яго суправаджэння ніхто не можа займацца: такі закон.

Сёлета палявыя пошукавыя работы байцамі батальёна былі праведзены на 117 пошукавых аб’ектах, яны — у 55 раёнах усіх абласцей Беларусі. Вайскоўцы знайшлі астанкі 1940 загіну-

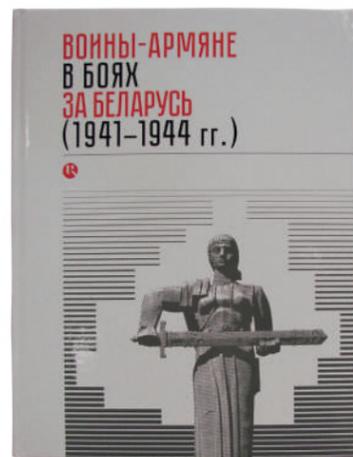
ФОТА ПОШУКАВАГА КЛУБА “ВИККРУ”

лых. Найбольш — 1214 астанкаў, — адшукалі на месцы былога Брэсцкага гета (пра тыя знаходкі, дарэчы, паведамлялі розныя СМІ). За час “ваенна-палявога сезону-2019” выяўлены 6 медалёў “За адвагу” і “За баявыя заслугі”, 25 медалёў, 10 адзнак зброі, 989 выбухованебяспечных прадметаў, больш за 3700 патронаў і 1700 іншых знаходак. Вось такія трафеі ў байцоў 52-га пошу-

камандзіраў, а затым звяралі іх з нядаўна адшуканымі дакументамі. Былі выяўлены выпадкі, калі адно і тое ж прозвішча двойчы паўтаралася на розных помніках. Іншым часам прозвішчы, імёны скажаліся. Карпатлівая праца згуртавала ўсіх, хто працаваў над складаннем кнігі: аўтарскаму калектыву ахвотна дапамагалі 30 краянаўцаў і даследчыкаў з Беларусі, Казахстана, Украіны, Арменіі.

Армэн Хечаян, генеральны дырэктар Фонду развіцця й падтрымкі армяназнаўчых даследаванняў “АНИВ” і кіраўнік праекта, расказаў, што праект, не абмежаваўся толькі выпускам кнігі. У працэсе працы над выданнем узнікла ідэя: адкрыць помнік Герою Савецкага Саюза маршалу Івану Баграмяну. І ў маі 2018-га такі бронзавы помнік-бюст быў устаноўлены ў Гарадку Віцебскай вобласці. Ваенная аперацыя па вызваленні Гарадоцкага раёна сіламі 1-га Прыбалтыйскага фронту ў снежні 1943-га была для Баграмяна як камандуючага фронтам адной з найскладаных. Усяго ж 1-м Прыбалтыйскім фронтам пад яго камандаваннем было вызвалена больш за 1000 беларускіх населеных пунктаў. Імя двойчы Героя Савецкага Саюза Івана Баграмяна нядаўна прысвоена сярэдняй школе № 46 Віцебска, у чэрвені там адкрылі на фасадзе школы графіці з партрэтам маршала.

Армэн Віктаравіч расказаў, што ў часе працы над кнігай калі 40 чалавек знайшлі сваіх родных, якія загінулі або прапалі без вестак на беларускай зямлі ў гады вайны. Сярод іх не толькі армяне. Напрыклад, ў вёску Гута пад Крупамі нядаўна прыезджалі нашчадкі лейтэнанта Івана Львовіча Крукава. У тых жа мясцінах загінуў і радавы Андрэй Нікіціч Стрэльнікаў, і зусім нядаўна туды прыезджала яго праўнучка. Пахаваны аход-

Вокладка кнігі

ва баявыя таварышы ў брацкай магіле аграгарадка Узнацк Крупскага раёна. Цяпер іх родныя ведаюць дарогу да яе, могуць там бываць.

Армэн Хечаян выказаў вялікую ўдзячнасць супрацоўнікам Інстытута гісторыі НАН Беларусі за тое, што яны падтрымалі ініцыятыву фонду “АНИВ”. У ліку рупліўцаў — загадчык аддзела ваеннай гісторыі Беларусі Аляксей Літвін. (Пра тое, як пачыналася велізарная праца ваенных гісторыкаў Беларусі ды Арменіі, мы пісалі раней, калі выйшла кніга “Армяне — Героі Савецкага Саюза ў баях за Беларусь (1941–1944 гады)”. — Гл.: “Армянскі акцэнт сяброўства ў Мінску” — ГР, 17.06.2010). — Рэд.) На прэс-канферэнцыі было падкрэслена: дзяржаўны навуковы інстытут і грамадская арганізацыя прадэманстравалі агульную зацікаўленасць у захаванні памяці пра Другую сусветную вайну, а іх супраца прынесла добры плён.

Вячаслаў Даніловіч, дырэктар Інстытута гісторыі, у сваю чаргу зазначыў, што навукоўцы гатовыя паўдзельнічаць у аналагічных праектах па ўвекавечанні памяці воінаў іншых нацыянальнасцяў, якія загінулі ў гады вайны ў Беларусі.

Ганна Лагун.
Фота аўтара.

яднанні. Акцыя ладзіцца ўпраўленнем па ўвекавечанні памяці абаронцаў Айчыны ахвяр войнаў і камандаваннем батальёна. Напрыклад, найбольш актыўна працуе ў гэтым кірунку Магілёўскі абласны гістарычна-патрыятычны пошукавы клуб “Віккру”, ёсць і іншыя. Летась у такіх акцыях удзельнічалі грамадскія аб’яднанні з Расіі: з Арзамаса Ніжагародскай вобласці, Мыцішчаў Маскоўскай, з Пензенскай вобласці, Бранска, Казані (Татарстан). Сёлета з 26 жніўня па 4 верасня вайскоўцы пошукавага батальёна Узброеных сіл Беларусі ды іх калегі з 90-га асобнага спецыялізаванага пошукавага батальёна Узброеных сіл Расіі правялі сумесныя палявыя пошукавыя работы ў Віцебскім раёне на 2-х аб’ектах.

Ганна Лагун

Вось такая Рэч...

У Нацыянальным гістарычным музеі Беларусі працуе часовая экспазіцыя “Вольныя з вольнымі, роўныя з роўнымі”, арганізаваная Польшкім Інстытутам у Мінску

Хто не чуў пра Рэч Паспалітую! Выстава й прысвечана 450-м угодкам падпісання Люблінскай уніі. Заключаны ў 1569 годзе міжнародны прававы акт замацаваў дзяржаўны саюз паміж Каралеўствам Польскім і Вялікім Княствам Літоўскім. І ўтварылася-нарадзілася Рэч Паспалітая Абодвух Народаў, тады адна з найвялікшых і наймагутных краін у Еўропе.

На часовай экспазіцыі ў Гістарычным музеі мы бачым дакладную гістарычную рэканструкцыю Акта Люблінскай уніі са збору Музея гісторыі Польшчы. Ёсць у зале таксама й выява аднайменнага твора Яна Магэйкі — карціна “Люблінская унія”, што мастацкімі сродкамі фіксуе гістарычную падзею ў Люблінскім замку, паказвае галоўных дзейных асоб. Пісалася карціна да 300-гадовага юбілею падзеі: у 1869-м. Калі Рэчы Паспалітай, як мы ведаем, не было ўжо на палітычных картах свету. Вялікае палатно дапамагае нам лепш адчуць, зразумець гістарычныя рэаліі, акалічнасці падпісання старадаўняга дакумента. Надзвычай глыбокае, з веданнем многіх нюансаў даўняй гісторыі “прачытанне” сімволікі каштоўнага твора знаходзім у інтэрнэце — гляньце па спасылцы <https://fon-eichwald.livejournal.com/99987.html>.

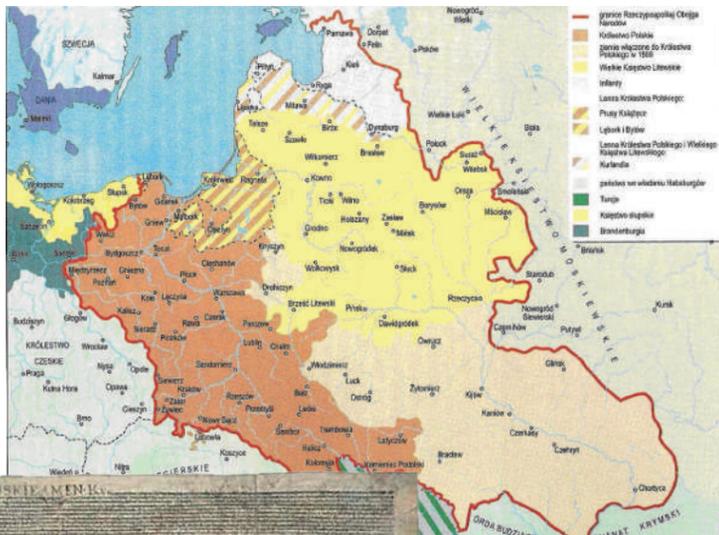
Гісторыкі ўдакладняюць: арыгінал Акта Люблінскай уніі знаходзіцца ў калекцыі пергаментных дакументаў Галоўнага архіва старажытных дакументаў у Варшаве. У тую даўнюю пару тэкст Акта быў, вядома ж, падрыхтаваны ў двух асобніках, прызначаных для кожнага з бакоў: для Кароны й для Княства. Ды так сталася, што польскі асобнік, падпісаны дэпутатамі Польскай Кароны, які прызначаўся для ВКЛ, не захаваўся да нашых часоў. Яно й зразумела: ну вельмі шмат розных “гаспадароў” з таго часу на нашых землях пагаспадарыла — канцоў не знайсці. Збярогся ў польскіх сховах асобнік Вялікага Княства Літоўскага. Ён зацверджаны пячаткамі сенатараў і дэпутатаў ВКЛ і быў прызначаны для Кароны.

Арыгінал Акта Люблінскай уніі, сцвярджаюць тыя, хто яго бачыў, захаваны ў адносна добрым стане, але ён не даступ-

ны шырокай грамадскасці. Бо вельмі ж далікатны артэфакт, і патрэбны асаблівыя ўмовы, каб яго экспанавалі. Ды мы й копіі верым! Заслугоўвае павагі, што было прынята рашэнне аб стварэнні яго дакладнай гістарычнай рэканструкцыі. Вынік працы рэстаўратараў, што заняла каля двух гадоў, мае назву: рэстаўрацыйная копія. Былі паўтораны матэрыялы, тэхналогія вырабу арыгінала.

Глядзім на акт і думаем: эх, не ўсё так сталася на справе, як запісана было ў Любліне... З цягам часу нават назва Вялікага Княства Літоўскага, ды і самі ягоныя грамадзяне-літвіны неяк раствараліся ў водах Леты-ракі. А хацелі ж тамтэйшыя ўладары ВКЛ як лепш: дзяржаву ўмацаваць, ад небяспекі з усходу яе абараніць. Таму й вымушаныя былі шукаць саюзнікаў на захадзе. Не сакрэт, у гісторыі многія дзяржавы заключалі розныя уніі, саюзы. І наш час — не выключэнне. Незалежная Беларусь і цяпер уваходзіць у шэраг міждзяржаўных аб’яднанняў. Таму варта прыгледзецца й да назвы даўняга “міжнароднага праекта” Рэч Паспалітая, каб паглыбіцца ў ягоны сэнс.

Rzeczpospolita — гэта дакладны амаль пераклад з лаціны на польскую мову выразу Res Publica (літаральна азначае: рэч грамадская, грамадская ўласнасць): rzecz — рэч і respublica — агульная. Лацінскае слова respublica фіксуецца ў слоўніках са значэннем: просты, народны. Ну й publica перакладаецца як “народ”. Паспаліты — значыць агульнанародны. Дарэчы, слоўца спрадвеку жыве і ў беларускай. Згадаем: яшчэ Францыск Скарына друкаваў кнігі з прысвячэннем “Люду пасполитому к доброму наўчэнню”. Такой была старабеларуская мова 500 гадоў таму. А вось яшчэ сведчанне з інтэрнэту (падаем у арыгінале): “Посполитые крестьяне, лично свободное население Левобережной и Сло-

▲ Рэч Паспалітая займала вялікія плошчы на палітычнай карце тагачаснай Еўропы.

◀ Рэстаўрацыйная копія Акта Люблінскай уніі

яна прыцып уніі на карысць унітарызму (і тое, вядома ж, палітыкі вытлумачвалі добрымі намерамі: каб умацаваць цэласнасць і бяспеку Рэчы Паспалітай). А ў выніку, па факце, ВКЛ паглынулася Польшчай.

А тым часам яшчэ больш старанна “заціралі сляды” ВКЛ і тры іншыя аншлюсы, з удзелам іншых палітычных гульцоў. Мы ведаем цяпер пра тую трагедыю нашых продкаў, якую за савецкім часам ад нас прыкрывалі мілым эўфемізмам: Тры падзелы Рэчы Паспалітай. За тое, дарэчы, не варта сёння ні на кога крыўдаваць — лепш дзякаваць дабрадзеям за вельмі наглядную навуку. Хто ўрок не засвоіў — абавязкова наступіць на тыя ж граблі. “У сильного всегда бессильный виноват. Тому в истории мы тьму примеров слышим...”, як пісаў вялікі рускі байкапісец Іван Крылоў. Важна рабіць высновы, бо вельмі ж актуальна ўсё тое і ў нашым часе: хто не шануе свае нацыянальныя інтарэсы, той можа лёгка патрапіць пад чый-небудзь капялюш. Будзем памятаць, як былі калісьці ў беларусаў і ВКЛ, і Рэч, ды растварыліся, зніклі, сышлі прэч...

Цяпер, імкнучыся разбудоваць маладую беларускую дзяржаву, нашы палітычныя эліты

бодскай Украіны, во второй половине 17–18 веков, к концу 18 века превратились в крепостных крестьян”. Дапытлівыя людзі лёгка знойдуць адказ, чаму ў тую пару такое закабаленне сялян адбылося: не стала Рэчы Паспалітай, рэспублікі, бо ўзяла тых сялян пад сваю апеку Расійская імперыя.

Вялікая, агульнанародная рэч, з надзеяй на развіццё, цяпер казалі б, грамадскіх дэмакратычных інстытутаў (што зафіксавана ў самой назве), у тагачасным грамадстве была задумана ды ў Акце Люблінскай уніі аформлена 450 гадоў таму. Аднак, можна сёння разважыць, на практыцы ўсё пайшло не так. Нібыта фокуснік паклаў два яблыкі ў капялюш — а дастаў адзін. І капялюш публіцы дэманструе: ма... Польшча як дзяржава й сёння ёсць — а дзяржава ВКЛ засталася ў цемры “палітычнага фокусу”. Гісторыкі лічаць, што паставіла канчатковы крыж як на Люблінскай уніі, так і на ВКЛ вядомая Канстытуцыя 3 мая 1791 года. Тады адмяніла

Лукашэвіча, дэлегацыі Купалаўскага музея, намесніка старшыні Беларускага фонду культуры Анатоля Бутэвіча, быў і аўтар помніка. У часе імпрэзы пастамент бюста насыпалі зямлёй з радзімы Янкі Купалы (такая там традыцыя), да помніка ўсклалі любімыя паэтам беляў ружы. Адзначалася, што ўшанаванне памяці пра Песняра на балгарскай зямлі ёсць сведчанне плёнага развіцця беларуска-балгарскага культурнага дыялогу. І каштоўны знак сяброўства, павагі балгарскіх сяброў да нашай культуры, літаратуры, гісторыі.

Знакавая постаць Янкі Купалы як паэта, драматурга, публіцыста вядомая ў свеце, бо менавіта ён абуджаў Беларусь да новага жыцця, у творах прыадкрыў патэмная куткі душы беларуса, яго памкненні ды мары.

Творчая спадчына Янкі Купалы ўвайшла ў залаты фонд беларускай літаратуры, стала неад’емным складнікам славянскай ды еўрапейскай культур. У Балгарыі яго творы вядомыя з сярэдзіны XX стагоддзя: пераствораны на балгарскую мову такія шэдэўры, як паэмы “Адвечная песня”, “Курган”,

праводзяць шматвектарную палітыку. Вядома ж, не ўсім такое даспадобы. Часам на палітычнае поле падкідваюцца меседжы накішталт: вызначайцеся, з кім вы, куды ідзяце. На Усход ці на Запад? А мы рухаемся — у будучыню. І нам трэба сяшца, нам вельмі шмат яшчэ трэба зрабіць, адбудовачы суверэннасць і незалежнасць. Бо такой магчымасці — будаваць сваю незалежную дзяржаву — мы вельмі даўно чакалі. У сувязі з гэтым мне згадваецца эпізод з жыцця вядомай дзячкі Ізраіля Голды Меер. Кажуць, у 40-я гады, калі ў Палесціне толькі стваралася Дзяржава Ізраіль, Голда вырашыла сустрэцца з каралём Ірданіі Абдулай I — каб прадухіліць вайну, што насоўвалася. Хоць сябры папярэдвалі пра небяспеку, аднак будучая прэм’ер-міністр адказала: “Я гатовая пайсці ў пекла, калі гэта дасць шанец вырагаваць жыццё хача б аднаго яўрэйскага салдата”. Пераапрунулася ў арабскую жанчыну — і перайшла граніцу. Кароль у часе тае сустрэчы запытаў: чаму гэта яна з такім нецярпеннем змагаецца за незалежную дзяржаву? І Голда Меер яму адказала: “Я не думаю, што 2000 гадоў можна ўспрымаць як «вялікі спех»”.

Велізарная, найбагацейшая гісторыя ў беларусаў. І выстава ў Нацыянальным гістарычным музеі — добрая нагода, каб яшчэ лепш засвоіць каштоўны гістарычны досвед нашых продкаў. А калі ж некаму ў сілу адметнасцяў атрыманай адукацыі падаецца, нібыта сучасная Беларусь не мае да колішняй Рэчы Паспалітай ніякага дачынення — тады звярніце ўвагу на такі паказальны факт. У 2018 годзе Акт Люблінскай уніі 1569 года быў унесены ў Міжнародны рэстр ЮНЭСКО “Памяць свету” па захаванні сусветнай дакументальнай спадчыны. Прычым гэты дакумент быў прадстаўлены як сумесны запіс пяці краін — Польшчы, Літвы, Украіны, Беларусі ды Латвіі. Так што ў гістарычным развіцці Рэч Паспалітую ўжо можна лічыць не толькі дзяржавай Абодвух Народаў, але й каштоўнай спадчынай Пяці Народаў.

Іван Ждановіч

БЕЛАРУСКІ МАЦЯРЫК

Янка Купала ў Плісцы

Помнік-бюст Песняру адкрыты ў старажытным балгарскім горадзе

Гістарычна-культурны комплекс “Двор кірыліцы”, што ствараецца ў старажытным балгарскім горадзе Пліска, мае цяпер помнік-бюст Янку Купалу. З прэс-рэліза, дасланага ў рэдакцыю з Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы, вынікае: музей разам з Амбуладай

Беларусі ў Балгарыі выступілі ініцыятарамі ды каардынатарамі міжнароднага праекта. Мецэнатам жа — Карэн Александыян: стваральнік “Двара кірыліцы”. Помнік-бюст зрабіў вядомы беларускі скульптар Уладзімір Слабодчыкаў.

Урачыстасць у Плісцы праходзіла з удзелам Надзвычайнага й Паўнамоцнага Амбуладара Беларусі ў Балгарыі Аляксандра

Помнік-бюст Янку Купалу

“Яна і я”, п’еса “Паўлінка”, шматлікія вершы.

Алесь Мурочак

ЗОРКІ Ў ГОСЦІ ДА НАС

Найвышэйшай пробы галасы

У Мінску, на сцэне Вялікага тэатра Беларусі, 25 кастрычніка, калі ўпершыню адзначаўся Сусветны дзень оперы, з вялікім поспехам выступілі Ганна Нятрэбка і Юсіф Эйвазаў. Знаўцы й шматлікія аматары элітарнага мастацтва лічаць іх самай яркай опернай парай у свеце.

Нашы, журналісцкія месцы ў глядзельнай зале Вялікага тэатра, як тое звычайна бывае на такіх знакавых спектаклях, канцэртах, міжнародных оперных форумах — на прыстаўных крэслах, пад праваю лужай. Блізка да сцэны. І з такога ракурсу часам бачны й прыхаваны для іншых закулісны свет. Сярод глядачоў, якія запаўняюць залу, пазнаем вядомых у краіне людзей, заўважаем гасцей з замежжа.

Элітная зала. Элітная публіка. Элітнае мастацтва.

Што хаваць: некаму больш даспадобы вечары гумару ці канцэрты шансона. Хтосьці пойдзе “на Басту” (нядаўна выступіў у Мінску), нехта — на Макса Каржа. Кожнаму — сваё. І ёсць тыя, хто здольны знаходзіць асалоду і ў оперных спевах. Напрыклад, у холе сустрэлі мы як былога Міністра культуры Барыса Святлова з жонкаю, так і Юрыя Бондара, Міністра цяперашняга. Не хаваў цудоўнага настрою, сардэчна, з шырокай усмешкай вітанучы ганаровых гасцей, гендырэк-

тар Вялікага тэатра Уладзімір Грыдзюшка. Прадстаўнікі Урада, Парламента, прадпрыемальнікі, дзеячы культуры... Потым даведаліся: некаторыя аматары оперы ехалі й з Расіі, каб паслухаць гэтых “зорак сусветнай велічыні”. Бо ў Маскве ці Піцеры, кажуць, тое цяжка зрабіць. Увогуле Ганна з Юсіфам (гэта для тых, хто далёкі ад опернага мастацтва) — самыя запатрабаваныя цяпер оперныя спевакі ў свеце. І калі казаць пра іх гала-

сы моваю ювеліраў, то гэта — галасы найвышэйшай пробы.

Мінчанам пашанцавала. І ў шанцаванні ёсць важная (прынамсі, для чытачоў “Голасу Радзімы”) акалічнасць: прэзідэнт холдынга Berin Iglesias Art, заснаванага ў 2003 годзе ў Германіі, мае родавыя карані ў Беларусі. Холдынг, які называюць яшчэ й кампаніяй, арт-агенцтвам, і прывёз оперных зорак у Вялікі тэатр — бо Berin Iglesias Art з’яўляецца эксклюзіўным прад-

У фінале зорнага гала-канцэрта ў Мінску

Зорная пара: Ганна Нятрэбка і Юсіф Эйвазаў

стаўніком Ганны Нятрэбки ды Юсіфа Эйвазава. У шыкоўным глянцавым буклеце, які раздавалі глядачам, сам Максім Берын піша: “Мне неверагодна прыемна ўсведамляць сваё дачыненне да падзеі, якая мае ўсе падставы стаць знакавай вяхой у гісторыі опернай музыкі. Асабліваю гордасць выклікае той факт, што канцэрт адбудзецца на маёй Радзіме, у Беларусі. Я прадчуваю гэтую грандыёзную музычную феерыю і віншую нас з вамі з гэтым святам для кожнага цаніцеля цудоўнага!”

Дзякуем, шануюны зямляк, за шыкоўны падарунак да Сусветнага дня оперы! Свята сапраўды ўдалося. На канцэрце ў двух аддзяленнях Ганна Нятрэбка і Юсіф Эйвазаў, а таксама запрошаны італьянскі спявак Лука Сальсі выконвалі партыі з вядомых опер. Іх галасы гучалі сольна, у дуэтах, і тэрцэт з оперы Джузэпэ Вэрдзі “Трубадур” быў. Апісваць самі спева — не бяруся: не спецыяліст, аматар. Найбольшыя ж авацыі выкліка-

лі ўжо пад канец канцэрта знакамітая арыя Каварадосі з оперы Джакама Пучыні “Тоска” (спяваў Юсіф Эйвазаў) і арыя Лаурэты з оперы таго ж кампазітара “Джані Скікі” (выконвала Ганна Нятрэбка). І мінская публіка была, як кажуць, на вышыні — апладысентаў і крыкаў “брава”, потым і кветак не шкадавала. Так што “ўквечаная” зорная гасці з бачным задавальненнем спявалі й на “біс” — тую самую знакамітую арыю “Заздравную”, без якой не абыходзіліся ў савецкую пару навагодні тэлевізійныя “Блакiтныя агеньчыкі”. Толькі, вядома ж, руская прымадона Ганна, яе абраннік азербайджанец Юсіф ды іх сябар-італьянец Лука спявалі ў Мінску “Заздравную” арыю з оперы Дж. Вэрдзі “Травіята” ў арыгінале: па-італьянску.

...І хто цяпер скажа, што Мінск — не еўрапейскі горад? І, дарэчы, чарговы Мінскі міжнародны Каляндны оперны форум ужо не за гарамі.

Іван Ждановіч

ЧЫТАЧ — ГАЗЕТА

Беларускае зямляцтва
Браншчыны
ва Усерасійскім
міжнацыянальным
маладзёжным лагерах
“Пакаленне” годна
прадставіла Паліна
Марозава

З 16 па 21 кастрычніка пад Масквой, у Нара-Фамінску працаваў III Усерасійскі патрыятычны міжнацыянальны маладзёжны лагер “Пакаленне” — пад эгідай Федэральнага Агенцтва па справах нацыянальнасцяў Расіі. Маладыя людзі абмяркоўвалі праблемы міру, дружбы, патрыятызму, адзінства нацый ды іншыя пытанні жыцця грамадства. Бранскую вобласць прадстаўлялі ў лагерах дзве дэлегаткі: Паліна Марозава — ад Беларускага зямляцтва, Зарына Алімава — ад таджыкскай дыяспары вобласці.

Палінаю мы ганарымся: яна цяпер — аспірантка, стажор-даследчыца Сколкаўскага інстытута навукі й тэхналогій. Пасля працы лагера дзяўчына расказала, што паўдзельнічала ў патрыятычным зборы 170 маладых дэлегатаў з 52 расійскіх рэгіёнаў. Многія пасябравалі, абменьваліся тэлефонамі, адрасамі — каб і надалей не губляцца. Цікава, што апошнім акордам у працы лагера стала падвядзенне вынікаў працы над кароткамет-

Наша Паліна — беларуская дзяўчына

Паліна Марозава і Зарына Алімава ў маладзёжным лагерах

ражкамі, якія стваралі 8 груп удзельнікаў на тэму міжнацыянальных адносін, маладзёжных праблем. Журы вызначыла з іх 5 найбольш удалых, змястоўных і рэкамендавала Федэральнаму Агенцтву па справах нацыянальнасцяў Расіі да паказу на рэгіянальных тэлеканалах. А Гран-пры атрымаў фільм “Не прыгай!”, у стварэнні якога паўдзельнічала, прычым актыўна, Паліна Марозава. Дарэчы, яна была ў лагерах адзіная ад беларускіх суполак у Расіі.

Сярод розных цікавых імпрэзаў, якія ладзіліся ў лагерах, была й сустрэча з касманаўтам,

Героём Расіі Алегам Арцем’евым, у якога — беларускія родавыя карані, а бацькі яго жывуць у Віцебску. (Пра тое наша газета пісала: “З Друі шлях на Байкал” — ГР, 12.04.2019. — Рэд.). На сустрэчы з Марыяй Захаравай, дырэктарам Дэпартамента інфармацыі й друку Міністэрства замежных спраў Расіі, Паліна Марозава мела магчымасць задаць пытанне пра развіццё Саюзнай дзяржавы, уніфікацыю законаў дзвюх брацкіх краін — і атрымала змястоўны адказ.

Мікалай Голасаў, кіраўнік Беларускага зямляцтва Браншчыны

Ад рэдакцыі.

Паведамляючы пра ўдзел Паліны Марозавай у рабоце маладзёжнага лагера, Мікалай Іванавіч прапанаваў нам заглянуць на сайт суполкі: <http://bzn.ru/>. А там нас чакаў прыемны сюрпрыз пад назвай «Голас Радзімы» чуваць у Бранску». Такую нататку размясціў зямляк на інтэрнэт-рэсурсе. Чытаем: “Цікавая, змястоўная газета “Голас Радзімы” выдаецца ў Мінску на беларускай мове для суйчыннікаў, якія жывуць за межамі Беларусі. Яна дазваляе пазнаёміцца з навінамі ў беларускіх дыяспарах, а таксама даведацца пра навіны на малой Радзіме. Апублікаваныя артыкулы й пра Беларускае зямляцтва на Браншчыне, якія даюць магчымасць чытачам даведацца пра жыццё беларусаў Браншчыны, знаёмяць з дзейнасцю адной з самых актыўных суполак рэгіёну. Хочацца падзякаваць Івану Ждановічу, які ўкладвае душу ў газету, прымушае яе быць жывой, актуальнай, запатрабаванай. Да таго ж ён падказвае нам кірункі працы арганізацыі”. Далей на сайце пададзены спасылкі на тэксты артыкулаў з газеты, якія тычацца зямляцтва.

Дзякуем, Мікалай Іванавіч, за добрае слова, папулярызаваную выданню: цяпер жа ідзе падпіска. Усе, хто працуе ў рэдакцыі “Голасу Радзімы”, а таксама ў Выдавецкім доме “Звезда” (пад яго крылом газета другі год), укладваюць у газету часцінку душы. Але ж і без падзвіжніцкай працы такіх, як вы, актывістаў беларускага руху ў замежжы — не было б такой адметнай газеты, як маем сёння. Аніводнае выданне Беларусі не мае цяпер столькі замежных — няштатных — карэспандэнтаў, як наша! Імкнемся пашыраць сетку “замкараў”, ніводнае электроннае пісьмо не пакідаем без увагі. Калі нешта з дасланага й не дацягвае да публікацыі — то імкнемся, часам і разам з аўтарам допісу, “дацягнуць”. І толькі “надводная частка” айсбергу нашай працы бачна ў газеце... Аднак мы свядома ідем “на кантакт” з актывістамі суполак, па магчымасці падказваем ім тое, што прыдасца ў рабоце, паспрыяе міжнароднаму аўтарытэту Бацькаўшчыны. Мяркуем так: чым больш беларускіх спраў, допісаў з месцаў — тым большы наш Беларускі Мацярык у свеце. І, вядома ж, мы зацікаўлены ў тым, каб Голас Радзімы гучаў у кожным беларускім сэрцы: ці то ў Беларусі, ці то ў замежжы.

Чытайце газету ў інтэрнэце на партале zviazda.by

Падпіска на газету “Голас Радзімы” можна ў паштовых аддзяленнях Беларусі

© “Голас Радзімы”, 2019

Заснавальнік:
Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова
“Выдавецкі дом «Звезда»”
Галоўны рэдактар
Іван ЖДАНОВІЧ

Адрас рэдакцыі:
220013, Мінск, вул.
Б. Хмяльніцкага, 10-а. Пакой 907.
E-mail: golos_radzimy@tut.by
Тэлефон: +375-17-287-15-26

Рэдакцыйнае пасведчанне №61.
Выдадзена 16.07.2018 года
Міністэрствам інфармацыі
Рэспублікі Беларусь

Выдавец:
Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова
“Выдавецкі дом «Звезда»”
Дырэктар – галоўны рэдактар
Павел Якаўлевіч СУХАРУКАЎ

Аб’ём выдання: 2 друк. арк.
Падпісана да друку: 15.11.2019 г.
Наклад 365.
Заказ –
Выходзіць 2 разы на месяц

Месца друкавання:
Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства
“БудМедыяПраект”. ЛП №02330/71 ад 23.01.2014.
Вул. Веры Харужай, 13/61. 220123 Мінск,
Рэспубліка Беларусь

Рукпісы прымаюцца толькі ў электронным выглядзе, не вяртаюцца і не рэцэнзуюцца. Пазіцыя рэдакцыі ды аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках “Голасу Радзімы”, могуць не супадаць